

Februari 2017 / 5777

Nr.
2

NIEUWS UIT ISRAEL

ISRAËLS HIGHTECH- SUPERMELKKOEIEN

MUURBOUW: HUICHELARIJ VAN DE WERELD

Libanon bouwt muur om Palestijns vluchtelingenkamp

3,13 KINDEREN PER VROUW IN ISRAËL

Demografisch evenwicht

בית שלום
BETH-SHALOM

‘Met heel uw hart’

Lea en ik lezen sinds kort in een Duits boek dat vooral over het belangrijkste gebod gaat. In Mattheüs 22 gaat het over een wetgeleerde die Jezus met een vraag wilde verzoeken. Vanaf vers 37 lezen we het antwoord wat de Heere Jezus daarop gaf: *‘U zult de Heere, uw God, liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel en met heel uw verstand.’*

De auteur schrijft al in het begin dat we bij onze bekering een nieuw hart van God krijgen. Vanaf dit moment woont de Heilige Geest in ons, Die ons laat zien wat in Gods ogen goed of kwaad is. Als elke christen God van ganser harte liefheeft, zal deze zich ook steeds afvragen: *‘Vindt God dat goed?’*

We vinden heel veel dingen wel goed, terwijl deze God heel verdrietig maken. Als we onze Heere dus met heel ons hart liefhebben, zullen we niets willen doen dat Hem teleurstelt. Laten we er daarom naar streven om het belangrijkste gebod met heel ons hart, met heel onze ziel en met heel ons verstand na te leven.

Zoals in het laatste nummer aankondigden, hebben we inmiddels al het nieuwe boek *‘De Pastorale Brieven’* van Norbert Lieth uitgegeven. Daarbij legt hij de uitspraken van de beide Timotheüsbriefen en de Titusbrief vers voor vers uit. Wie wil groeien in het persoonlijke geloofsleven en de Bijbel beter wil leren verstaan, heeft met dit boek een praktische, christocentrische hulp in handen.

Er zullen trouwens binnenkort ook opnames van het Bijbelstudieweekend in *‘Het Vierhouterbos’* op ons YouTube-kanaal staan. Norbert Lieth gaf daar drie lezingen door uit bovengenoemd boek over het gedeelte van de Titusbrief. Misschien kon u er niet bij zijn en heeft u zo toch de gelegenheid om deze spreekbeurten nu nog te beluisteren.

In onze spoedig wederkomende Heiland verbonden,

uw Raphael en Lea Roos

GELIEFDE VRIENDEN VAN ISRAËL

De verkiezingsoverwinning van Donald Trump bij de Amerikaanse presidentsverkiezingen was voor veel mensen een volledige verrassing, vooral nadat de media de overwinning van Hillary Clinton als zo goed als zeker hadden voorgesteld. En nu kijkt de wereld vol spanning naar Washington, want niemand kan werkelijk inschatten hoe de Amerikaanse politiek er onder de regering van Donald Trump zal gaan uitzien.

Voor de Israëlische regering heeft grote verwachtingen van de regering Trump, al helemaal na de veroordeling van de Israëlische nederzettingen door de Veiligheidsraad van de VN, toen de VS nog onder Obama vrijwel voor het eerst geen veto ten gunste van Israël uitspraken. Donald Trump verzekerde weliswaar dat onder hem alles anders zou worden, maar wat dat nu precies betekent weet niemand echt. Net als anderen voor hem verklaarde ook hij dat hij de Amerikaanse ambassade van Tel Aviv naar Jeruzalem zou verplaatsen – wat neer zou komen op een erkenning van Jeruzalem als hoofdstad van Israël. Alle presidenten voor hem hebben dit uit angst voor problemen met de Arabische landen en de Palestijnen uiteindelijk toch niet gedaan.

Voor wat betreft het Palestijnse probleem had hij het over een deal die hij wilde sluiten, maar tot nu toe weet niemand wat dit nu precies inhoudt.

Naftali Bennett, een van de toonaangevende ministers in de Israëlische regering, heeft zich openlijk uitgesproken voor de annexatie van de Israëlische nederzettingen in de Palestijnse gebieden. Maar zonder toestemming van de VS waagt Israël zich daar niet aan. En dus wachten de voorstanders van annexatie nu op de nieuwe Amerikaanse president in de hoop dat onder hem alles op dit punt anders zal worden.

Terwijl men in Israël grote verwachtingen van de nieuwe regering in Washington heeft, wachten sommigen in de Arabische wereld met angstige spanning op hetgeen de regering van de VS hun zal brengen. De bijzondere relatie die Donald Trump met de Russische president Poetin en met Rusland zou hebben belooft inderdaad een verandering in de relatie met de Arabische en islamitische wereld en dan met name met het oog op Syrië, Irak en IS. Ook voor wat betreft de vluchtelingenkwestie valt er van Donald Trump een beslissende verandering te verwachten.

Zo brengt ook het uittreden van Groot-Brittannië uit de EU een verandering in de wereldpolitiek met zich mee. De uittreding is iets waar de nieuwe Amerikaanse president een sterk voorstander van is. Maar zijn leus bij de verkiezingen was: "Make America great again!" Wat deze leus voor de rest van de wereld te betekenen heeft is niet helemaal duidelijk.

Maar het zal wel betekenen dat de voornaamste zorg van de Amerikaanse regering zich in eerste instantie op de problemen in eigen land zal richten en niet op die van de rest van de wereld.

Als het om hulpverlening aan andere landen gaat, in het bijzonder om hulp voor Israël, stelt Trump weliswaar hulp in het vooruitzicht, maar heeft hij ook al verklaard dat deze hulp een prijs zal hebben. Dit zal waarschijnlijk betekenen dat de VS geen cadeautjes willen blijven uitdelen, maar voor elke vorm van hulp een tegenprestatie zullen verwachten. Deze uitspraak gaf in Israël, ondanks de deels gewoon euforische verwachtingen, ook aanleiding tot bepaalde zorgen dat onder een regering-Trump alles misschien toch niet alleen maar rozegeur en maneschijn zal zijn voor Israël.

De Brexit ervaring en de verkiezing van Donald Trump tot Amerikaans president hebben nog eens aangetoond dat alles niet zo uitkomt als de media en de opiniemakers het de mensen willen aanpraten, maar dat er nog een Hoger Iemand is die uiteindelijk de lotgevallen van de wereld en de mensheid bestuurt, zodat Zijn wil in vervulling gaat. Zoals het mooie gezegde ons zegt: "De mens wikt, maar God beschikt".

In de zekerheid dat de Here God de lotgevallen van deze wereld bestuurt, ook al zien ze er voor ons vaak zo werelds en profaan uit, groet u hartelijk met shalom, Uw

David Winkler

5 **TITEL:** Israëls precisielandbouw

6 **TITEL:** Israëls hightech supermelk-koeien

7 **TITEL:** Omgekeerde stroming

POLITIEK

8 Korte berichten

9 De Amona paradox

11 Huichelarij van de wereld

12 Israëls muezzin-wet weerspiegelt het hele debat over moslims

MAATSCHAPPIJ

13 Korte berichten

14 Purim - Joods carnaval? Verre van dat!

16 Groeten aan de UNESCO

17 Demografisch evenwicht

WETENSCHAP

18 Korte berichten

19 Wie heeft van Jeruzalem een sterke stad gemaakt?

21 **BIJBEL:** Israël, een heel bijzonder volk

Deel 11: Het verbond van Sinai

COVERSTORY

5 ISRAËLS PRECISIE- LANDBOUW

6 ISRAËLS HIGHTECH SUPERMELKKOEIEN

7 OMGEKEERDE STROMING

ISRAËLS PRECISIELANDBOUW

Een innovatie uit Israël maakt het boeren in de toekomst mogelijk om via op zonne-energie draaiende sensoren de stand van zaken van hun gewassen nauwkeurig bij te houden.

Toen God Adam en Eva uit het paradijs verbande, kreeg Adam de last op zijn schouders zich om de moeizame akkerbouw te bekommeren. Sinds graan het voornaamste voedingsmiddel is, droomt de mensheid ervan de landbouw eenvoudiger en efficiënter te maken. Een Israëlisch bedrijf heeft hier nu een nieuwe bijdrage aan geleverd: het biedt een revolutionair controlesysteem aan dat het de boeren mogelijk maakt om zelfs vanuit de verte na te gaan hoe hun landbouwgewassen er voor staan en welke maatregelen ze moeten nemen om hun oogst niet alleen te beveiligen, maar ook te doen toenemen.

'Precision Farming' (precisielandbouw) heet sinds een aantal jaren de trend die wereldwijd steeds meer in zwang komt. Veel regeringen van heel verschillende landen investeren enorme bedragen in de ontwikkeling alsook de aanschaf van technologieën met als doel de arbeidskosten te verlagen en toch tegelijkertijd de landbouwopbrengsten te vergroten. Daarbij spelen hightech en ook internet een steeds belangrijker rol. Het in 2009 opgerichte Israëlische bedrijf Sol Chip, dat zijn hoofdkantoor in Haifa heeft en daarnaast nog vestigingen in China en Canada, is juist op dit gebied van de ontwikkeling van baanbrekende technologische apparaten voor de moderne landbouw actief.

Het systeem, dat zowel in het open veld als in een gebouw te installeren is, verzamelt via honderden draadloze sensoren die over het te observeren terrein verdeeld moeten worden, belangrijke gegevens, zoals de grond- en luchtvochtigheid, de temperatuur, de mestconcentratie en nog veel meer. De verzamelde gegevens gaan dan naar een controle-unit en worden daar aan nog andere belangrijke data gekoppeld, niet alleen de weersverwachting, maar ook satellietfoto's die de boer een heel nauwkeurig inzicht en vooral overzicht bieden.

Hierdoor wordt het mogelijk de irrigatie en bemesting nauwkeurig te plannen, maar ook andere maatregelen zoals bescherming tegen de zon of tegen vorst of beschermende netten zijn tijdig te plannen.

Dat men in de landbouw sensoren gebruikt om de grond te controleren is niet nieuw. Dat is al geruime tijd gemeengoed. Maar het Israëlische Sol Chip komt met verdere ontwikkelingen, want de sensoren zijn enerzijds zeer krachtig en betrekken anderzijds de energie voor hun draadloze werk van de zon, wat voor de boer een daling van zijn bedrijfskosten betekent. Daarnaast heeft het bedrijf voor de sensoren een batterij ontwikkeld die heel lang meegaat – wel tien jaar. Dat verlaagt de bedrijfs- en arbeidskosten nog verder. Ook bij weinig zonlicht beloven de krachtige sensoren het hele jaar door dag en nacht onberispelijk te werken, en dat tien jaar lang. Dit voordeel maakt het systeem bijzonder interessant voor allerlei takken van landbouw. Maar in vergelijking met andere soortgelijke sensorsystemen biedt Sol Chip dan nog een extra stap: de afzonderlijke elementen zijn bijzonder klein en hanteerbaar en consumentvriendelijk in het onderhoud.

Het bedrijf heeft het systeem in de loop van een jaar in verschillende klimaatgordels van Israël uitgeprobeerd. Daarnaast is het in Spanje, Singapore, China en Argentinië getest. Deze tests zijn uiterst succesvol verlopen, zodat het bedrijf al met enkele prijzen is onderscheiden en in de vakwereld superlatieven binnenhaalt. Zo noemde het vakblad Fast het Israëlische bedrijf een van de belangrijkste en invloedrijkste technologiebedrijven die de wereld in de loop van dit decennium revolutionair zullen veranderen. Op het Israëlische concours Innovex 2015 is het bedrijf onderscheiden met de titel 'Meest innovatieve nieuwe bedrijf van Israël'.

Mori Lidar

HET BEDRIJF HEEFT HET SYSTEEM IN DE LOOP VAN EEN JAAR IN VERSCHILLENDE KLIMAATGORDELS VAN ISRAËL UITGEPROBEERD. DAARNAAST IS HET IN SPANJE, SINGAPORE, CHINA EN ARGENTINIË MET VEEL SUCCES GETEST.

ISRAËLS HIGHTECH SUPERMELKKOEIEN

ISRAËLISCHE MELKKOEIEN BEHOREN TOT DE PRODUCTIEFSTE KOEIEN VAN DE WERELD, WANT ZE GEVEN GEMIDDELD 10% MEER MELK DAN AMERIKAANSE KOEIEN EN TROEVEN OOK DE HOEVEELHEDEN MELK VAN DUITSE KOEIEN MET ZO'N 50% AF.

Israëlische melkkoeien houden diverse records. Ze geven niet alleen meer melk dan gemiddeld, maar leven ook erg lang. Alles bij elkaar worden ze in de watten gelegd door een all-in management dat intussen bijna van voor tot achter door digitale technologie wordt gekenmerkt. Bovenaan talloze innovaties in deze sector staat de kibboets Afikim, die enkele kilometers ten zuiden van het Meer van Galilea ligt. Al lange tijd maken buitenlandse delegaties er pelgrimsreizen heen om zich met eigen ogen een overzicht van het moderne management van de melkveehouderij te verschaffen. Je hoort in deze in 1924 door Joodse immigranten uit Rusland gestichte kibboets in het Jordaandal dus zowel Italiaans alsook Hindi en verschillende

Afrikaanse talen. Iedereen is aangedaan door de efficiency en de productiviteit, vooral gezien de klimatologische omstandigheden in Israël.

Onder zulke omstandigheden leven de ongeveer 900 melkkoeien van de kibboets Afikim. Ook al bereiken de temperaturen buiten in de behoorlijk lange zomer overdag niet zelden ruim 30 graden of zelfs meer dan 40 graden Celsius, de koeien zijn rustig. Ze kunnen van verkoelende modderbaden genieten of zich door grote ventilatoren laten afkoelen. Daarnaast zijn ze vrij om de halfopen stallen te verlaten of binnen in de schaduw te blijven. "Gelukkige koeien geven meer melk. Mensen uit de hele wereld komen naar ons toe en ervaren dat onze koeien gelukkig zijn, ofschoon het hier verschrikkelijk heet is. We kunnen heel wat aspecten aanwijzen waarom onze koeien zo gelukkig zijn", zei Ofir Langer, die ooit leidende posities bekleedde in de Israëlische hightech sector en zes jaar geleden de Israëlische school voor de melkveehouderij stichtte. Zijn kibboets Afikim geldt als een van de giganten van de Israëlische melkveehouderij, want hij heeft al grote projecten in onder andere de VS, China en Vietnam opgezet. Het bedrijf heeft moderne monitor- en managementsystemen voor stallen en melkinstallaties te bieden.

Dergelijke hightech koeienstallen worden ook aangeboden door het Israëlische bedrijf SCR Dairy, dat nog maar kort geleden door een Amerikaans is overgenomen. En de kibboets Bror Hayil in de buurt van de grens met de Gazastrook heeft een databanksysteem te bieden waarmee je de melkproductie van elke afzonderlijke koe kunt volgen.

Zoals veel boeren weten, hebben koeien vaak hulp nodig bij het kalven, vooral wanneer het hun eerste keer is. Vroeger zaten de veehouders bij hun koeien en sliepen ze zelfs niet zelden in de stal. Dankzij een nieuw bewakingsstelsel met de naam AfiAct II behoort dit nu tot het verleden. Dit draadloze pootsensorystelsel geeft door of de geboorte van een kalf eraan komt en meldt dit dan

aan de boer via diens smartphone. Verder geeft het systeem aan de hand van de activiteit- en rustfasen van de koe aan of er sprake is van een stresssituatie, die op een moeilijke geboorte of zelfs ernstige complicaties kan wijzen. Daarnaast is het bedrijf AfiMilk, dat zijn eerste innovaties voor elektrische controle van de melkhoeveelheden overigens al in 1997 heeft ontwikkeld, nog met een ander sensorsysteem onder de naam Silent Herdsman op de markt. Dit wordt aan de hals van het dier aangebracht en geeft niet alleen activiteitswaarden door, maar ook wanneer en hoeveel de koe eet dan wel herkauwt. Beide systemen baarden op vakbeurzen in Frankrijk en de VS, die eind 2016 plaatsvonden, veel opzien onder de deskundigen van de melkveebranche. Voor het Israëlische bedrijf, dat al klanten in 50 landen heeft en zo'n 30% van de wereldmarkt bestrijkt, belooft dit nog meer marktsuccessen. Dat dit en andere bedrijven kennelijk niet alleen de boeren, maar vooral ook het vee gelukkig maken, bewijzen de hoeveelheden melk die Israëlische koeien leveren. Ze behoren tot de productiefste koeien van de wereld, want ze geven gemiddeld 10% meer melk dan Amerikaanse koeien en troeven ook de hoeveelheden melk van Duitse koeien met zo'n 50% af.

Antje Naujoks

Omgekeerde STROMING

De regenarme winterperi-
oden die Israël moet door-
maken, dreigen niet alleen
het Meer van Galilea te laten
droogvallen, maar bedreigen
eveneens de landbouw en het
vredesverdrag met Jordanië.
Men denkt er nu over om
water van het centrum van
het land naar het noorden te
brengen.

De inwoners die al vanouds de kib-
boets Kinneret bewonen, wreven zich
verwonderd de ogen uit. Op een mooie
ochtend in december 2016 ontdekten
ze een eiland in het Meer van Galilea
dat daar nooit eerder had bestaan. Er
staken zwarte rotsen uit het water om-
hoog. Deze verrassing versterkte hun
toch al onbehaaglijke gevoel dat ze
spoedig misschien geen meer voor de
deur meer zullen hebben, want dit grote
binnenwater van Israël, dat tegelijk ook
een belangrijk zoetwaterreservoir is,
droogt steeds meer op.

De laatste drie winterse regenpe-
rioden hebben maar matige neerslag
gebracht. In het noorden van het land
kwam men niet verder dan een fractie
van de gemiddelde jaarlijkse hoeveel-
heid, zodat er droogte heerst en het
waterpeil van het Meer van Galilea on-
gewoon laag is. In oktober 2016 kreeg
het meer weliswaar een bepaalde hoe-
veelheid water, maar het was niettemin
de droogste eerste maand van de win-
terse regentijd sinds 90 jaar. De bron-
nen verderop in het noorden, vooral die
van de Jordaan, brengen nauwelijks nog
water. En omdat de regenval ook nog

uitblijft, wordt het water van het meer
nauwelijks bijgevuld. Het wordt echter
nog erger, want de afgelopen twee jaar
registreerde men tijdens de zomermaan-
den een bovenmatige verdamping, die
dit aangeslagen water nog eens extra
last bezorgt.

Tegen de achtergrond van deze best
dramatische situatie is de voor de wa-
terhuishouding verantwoordelijke Is-
raëlsche instantie over mogelijke red-
dingopties voor dit binnenwater gaan
nadenken. Eén mogelijk plan zorgde in
Israël voor verbazing, niet vanwege de
mogelijke effectiviteit, maar door een
bepaalde ironie die aan het model inhe-
rent is. In 1964 sloot het toen nog erg
jong te noemen land een van zijn eerste
grote infrastructuurprojecten af. Men
had over een afstand van 164 km ka-
nalen aangelegd en buizen verlegd om
het levensbelangrijke vocht uit het met
water gezegende noorden naar het dro-
ge zuiden te vervoeren. En nu denkt de
Israëlsche waterautoriteit erover om de
stroomrichting van het water gewoon om
te keren, zodat het Meer van Galilea, dat
het land ooit van zoetwater voorzag, op
zijn beurt met water gevuld kan worden.

Dit model voorziet in een toevoer van zo'n 100 miljoen kubieke meter water van het centrum van het land naar het Meer van Galilea. Deze hoeveelheid zou het waterpeil met ongeveer 70 cm per jaar laten stijgen. De levering van een dergelijke hoeveelheid water is pas mogelijk door de moderne rioolzuivering- en waterbereidingsinstallaties die tegenwoordig een belangrijke bijdrage leveren aan de drinkwatervoorziening van de bevolking en de toebereiding van gezuiverd water voor landbouwdoeleinden. De loop van deze voorgestelde watervoorziening voor het noorden moet deels overeenkomen met de halverwege de 60-er jaren aangelegde pijpleiding.

Daarnaast bereidt de Israëlische waterautoriteit zich voor op een niet gemakkelijke tijd. Kort geleden zijn de waterhoeveelheden voor de boeren in het noorden gereduceerd, omdat zij hun water voornamelijk uit het Jordaanse deel van de Jordaan betrekken. "Het gebied is niet meer wat het ooit geweest is", zei Amir Givati van de Israëlische waterautoriteit erover. "Je kunt ervan uitgaan dat de situatie die we nu aan den lijve ondervinden zal aanhouden, want zij staat in verband met de klimaatverandering. Daarom moeten we er ook van uit blijven gaan dat er in het noorden veel minder neerslag gaat vallen dat we gewend waren."

Ook Israël's buurland Jordanië lijdt onder deze situatie. In het laatste waterverdrag dat Israël en Jordanië hebben getekend, heeft Israël zich verplicht het Hasjemitische koninkrijk elk jaar 50 miljoen kubieke meter water uit het Meer van Galilea te doen toekomen. Nu lijkt het erop dat Israël naar alternatieve waterbronnen moet gaan omzien om de toegezegde levering inderdaad te kunnen waarmaken. En als men dit niet voor elkaar krijgt, zal de diplomatie aan de beurt zijn om te voorkomen dat er rond deze zaak een serieuze crisis uitbreekt. Ook Jordanië lijdt al enkele jaren onder een zware droogteperiode. Daar komt nog bij dat het land sterk belast wordt door de vluchtelingenstroom uit Syrië, want er moeten intussen veel meer mensen van water worden voorzien. En als het in het leven van mensen aan een zo elementair goed als water mankeert, kan dit snel tot onrust leiden en voor instabiliteit zorgen. Daarvan bestaan er al meerdere voorbeelden in het verleden.

Mori Lidar

TUSSEN VERWIJTEN OVER EN WEER EN SOLIDARITEIT

Eind november 2016 had Israël met talrijke grote branden te kampen. De ongeveer 90 brandhaarden breidden zich uit tot 220 branden, die in het gebied verder om Jeruzalem heen, in Galilea en Samaria en vooral in Haifa woedden, waar circa 80.000 inwoners geëvacueerd moesten worden. Hoewel er bijzondere weeromstandigheden heersten (een extreem lage luchtvochtigheid en orkaanachtige winden), vermoedde men dat er in enkele gevallen wel eens pyro-terrorisme achter kon zitten. Terwijl men op de sociale netwerken aan Arabische zijde regelrecht jubelde dat "Israël in brand stond", betoonden Arabische burgers op veel plaatsen een grote mate van solidariteit met de getroffen Joodse bevolking. Bij Jeruzalem moest een heel dorp binnen twee dagen twee keer geëvacueerd worden. De inwoners werden door hun burens in het Arabische Abu Gosh opgenomen, onthaald en verzorgd. Een soortgelijke solidariteit beleefde men in het noorden van het land. En dat geldt ook voor de hulp die Israël's buurlanden boden: Palestijnse brandweerauto's en Egyptische en Jordaanse blusvliegtuigen stonden de plaatselijke brandweerkorpsen en andere in allerijl gekomen internationale hulptroepen ter zijde.

AN■

DE NAWEEËN VAN DE GROTE BRANDEN IN ISRAËL

Als door een wonder waren er als gevolg van de meerdere dagen woedende branden, die circa 32.000 hectare bos en 7500 hectare stadsgroen verslonden, slechts enkele gewonden met rookvergiftiging te betreuren. De balans van de materiële schade is echter wel pijnlijk, want ruim 500 huizen en woningen zijn volledig aan de vlammen ten prooi gevallen, en zo'n 1300 andere raakten beschadigd. Zoals gebruikelijk kwam daarna de vraag wie er voor op moest draaien. Eerst verklaarde de regering dat iedereen geholpen zou worden, daarna klonk het dat de staat alleen in zou springen als het om politiek gemotiveerde brandstichting zou gaan. Vanwege de omvang van de catastrofe heerste er ook geruime tijd daarna noch chaos, die door een regenrijke stormdepressie verergerd werd. Het onderzoek naar de oorzaken – brandstichting door nalatigheid of met opzet, of de extreme weersomstandigheden – was bij het sluiten van de redactie nog niet afgesloten. De regering verklaarde dat gezinnen die vanwege politiek gemotiveerde brandstichting alles verloren hadden, als slachtoffers van terreur schadeloos gesteld moesten worden; men rekent op een bedrag van meer dan 120 miljoen euro. De grote meerderheid van de getroffenen zal echter de verzekering moeten inschakelen. Daarnaast waren er stemmen te horen die gebreken bij het bosbeheer en de brandweer aanklaagden.

AN■

Het aantal rekruten die bij het Israëlische leger in dienst treden, loopt de laatste vijf jaar terug. Dat geldt echter niet voor ultraorthodoxe mannen, die nu aanzienlijk vaker de wapenrok aantrekken dan nog maar vijf jaar geleden. Bovendien vloog ook het percentage dienstdoende vrouwen omhoog, die de vrijheid hebben om vervangende dienst te doen. Maar in Israël baarden andere getallen op dit punt eigenlijk meer opzien: steeds meer jonge mannen hebben belangstelling voor een dienst bij de cybereenheden en versmiden de vroeger als elitetroepen geldende gevechtseenheden. Daartegenover nam het aantal vrouwen die in gevechtseenheden dienen in deze periode met zo'n 400% toe. Dat hangt ook samen met het feit dat deze eenheden pas enkele jaren geleden voor vrouwelijke rekruten zijn opengesteld. Tegen deze achtergrond ontstond de veel Israëli's dat er met de publicatie van deze cijfers een hernieuwde discussie over het dienen van vrouwen bij gevechtseenheden in het algemeen en bij de gepantserde troepen in het bijzonder op gang kwam.

AN■

EEN PREMIÈRE WAAR MEN GRAAG VAN HAD AFGEZIEN

De eerste klappen zijn gevallen. Men had er in Israël graag van afgezien, maar wist wel dat het vroeg of laat zo ver zou komen. In het zuidelijk deel van de Syrische Golan hoogten hebben strijders van de Shuhada al-Yarmouk Brigade (Yarmouk martelarenbrigade) Israëlische soldaten aangevallen. Bij de morteraanval raakte aan Israëlische zijde niemand gewond. De Israëlische luchtmacht ontdekte een zwaar bewapend voertuig, dat men onder vuur nam. Vier strijders van deze beweging, die zich al eerder loyaal had verklaard aan Islamitische Staat en sinds enkele maanden met nog een andere salafistische groep samenwerkte, kwamen door het Israëlische vuur om het leven. Het incident veroorzaakte grote bezorgdheid. Deze brigade wil Israël ongetwijfeld uit eigenbelang in de gevechten betrokken doen raken. Ze bevindt zich in een moeilijke situatie (zwakke positie, tekort aan rekruten en financiële problemen) en hoopt kennelijk de kaarten opnieuw te kunnen schudden. Israël heeft duidelijk te verstaan gegeven dat het geen aanvallen zal dulden. Niet veel later deed een Israëlisch vliegtuig een aanval op een wapentransport voor Hezbollah in de regio Damascus. Dat was geen première, maar wel de eerste aanval van dien aard sinds langere tijd en dus een test om te zien hoe de steeds sterker in Syrië betrokken Russen zich zouden gedragen. Onduidelijk blijft hoe de situatie zich gaat ontwikkelen. Het is alleen duidelijk dat de situatie in hoge mate explosief is en blijft.

AN■

NEDERZETTINGENBELEID

DE AMONA PARADOX

De gebeurtenissen rond de ontruiming van de kleine illegale voorpost versterken de status van de nederzettingen in Judea en Samaria, maar vormen tegelijkertijd ook een gevaar.

Amona heet het plaatsje dat uit slechts 40 huizen op een heuveltje even buiten de nederzetting Ofra bestaat. Deze kleine gemeenschap kan een mijlpaal worden in de geschiedenis van de Israëlische nederzettingen in Judea en Samaria en met betrekking tot het Israëlisch-Palestijnse conflict. Bij het verschijnen van deze regels zal de oorspronkelijke voorpost Amona, die 20 jaar geleden werd gesticht, al niet meer bestaan. Hij is na een langdurige juridi-

sche worsteling en een vonnis van het hoogerechtshof ontruimd; het hoogerechtshof oordeelde als laatste instantie dat het een illegale voorpost op Palestijnse particuliere grond was. In 2006 had het hoogerechtshof een eender vonnis gevelde over negen huizen van deze voorpost van kolonisten. De bewoners hadden zich tegen de ontruiming verzet, waardoor het tot gewelddadige confrontaties tussen politie, leger en de door duizenden mensen gesteunde kolo-

nisten was gekomen. Er moesten toen 216 gewonden in het ziekenhuis behandeld worden. De betrokken huizen werden gesloopt.

De ideologische, politieke en voor het imago relevante implicaties die inherent zijn aan een herhaling van zo'n scenario, maakten van Amona een symbool en bepaalden op welke manier de rechts-conservatieve coalitie van premier Netanyahu deze aangelegenheid diende aan te pakken. Twee coalitiepar-

ER MOEST EEN BESLISSING KOMEN. NA ONDERHANDELINGEN BESLOOT MEN IN IDEOLOGISCH OPZICHT ACHTER HET NEDERZETTINGENBELEID TE GAAN STAAN. ZOALS TE VERWACHTEN WAS, REAGEERDE DE WERELD MET FELLE AFWIJZING.

Foto: Een Joods gezin in Amona

tijen, Likud en HaBeit HaYehudi, die allebei stemmen proberen te werven van het getalsmatig niet geringe kiezerskorps van de kolonisten in Judea en Samaria, probeerden elkaar met het voorstellen van nogal radicale oplossingen vliegen af te vangen, want het was hun duidelijk dat de ontruiming van de nederzetting bij de volgende verkiezingen een negatief effect voor hen zou hebben. De kolonisten van Amona hadden deze zwakke plek van de politiek snel in de gaten en probeerden er gebruik van te maken om te kunnen blijven waar zij waren. Dat is de achtergrond van de nieuwe wet die in Israël in allerijl onder de benaming 'reguleringswet' werd aangenomen en die stipuleert dat kolonisten in Judea en Samaria die zich op particuliere Palestijnse landerijen vestigen, daar mogen blijven wonen als ze de rechtmatige grondbezitters schadeloos stellen. Men bouwde in deze wet een clausule in dat deze bepalingen ook retroactief gelden, en dus ook voor Amona, dat daarmee niet ontruimd zou hoeven te worden. De Israëlische justitie liep ertegen te hoop. De juridisch adviseur van de regering maakte bekend dat hij een dergelijke wet niet goed kon verdedigen, ook al omdat de legitimering van Amona met terugwerkende kracht een ernstige schending van de vigerende rechtsspraak is en tegen het vonnis van het hooggerechtshof indruist. Verder maakte hij bekend dat de wet het internationaal recht schendt, want hij verklaart tientallen nederzettingen en voorposten toelaatbaar die op particuliere grond van Palestijnen zijn gesticht en die in de wereld als onrechtmatig worden gezien. Verder wees de juridisch adviseur van de regering erop dat een definitieve aanname van deze wet voor een deel van de verantwoordelijken (onder wie premier Netanyahu, enkele ministers van de regering, ambtenaren en officieren van het Israëlische leger) kan

betekenen dat er aanklachten tegen hen worden ingediend bij het Internationaal Gerechtshof in Den Haag.

De leiders van de partijen Likud en HaBeit HaYehudi, Netanyahu en Naftali Bennett, die bittere politieke rivalen zijn, stonden voor moeilijke keuzes: tussen het behouden van de nederzettingen in Groot-Israël op basis van de bijbelse belofte dat het hele land Israël het Joodse volk toebehoort en de eerbiediging van het vigerende internationaal recht, dat de Westbank als bezet gebied beschouwt; tussen steun aan de kolonisten door de regering en een dreigend proces in Den Haag.

Er moest een beslissing komen. Na onderhandelingen besloot men in ideologisch opzicht achter het nederzettingenbeleid te gaan staan. Men besloot zich in te blijven zetten voor de definitieve aanname van de reguleringswet. Overigens nam men naar aanleiding van de weigering van coalitiepartij Kulanu van Moshe Kachlon tegelijk het besluit om het wetsvoorstel zo te wijzigen dat Amona er buiten valt. De nederzetting wordt dus ontruimd, maar de bewoners moeten eerst op dezelfde heuvel worden ondergebracht; met andere woorden, de nederzetting wordt slechts naar andere gronden verplaatst. Als tegenprestatie krijgen de kolonisten de juridische legitimatie van ongeveer 5000 huizen die tientallen andere nederzettingen op Palestijnse particuliere grond zijn gebouwd. De inwoners van Amona, ten koste van wie dit allemaal gebeurt, zijn boos. Ze hebben de regeling en dus ook de ontruiming afgewezen en verklaard niet vrijwillig weg te zullen gaan. Iedereen begreep dus dat het bij de ontruiming opnieuw tot gewelddadige confrontaties zou komen. Niettemin verklaarde de meerderheid van de rechts-conservatieven dat

men zich aan geldende wetgeving zal houden, al zal men de rechtsstaat wel in elk opzicht benutten om de stichting van een Palestijnse staat in de gebieden te voorkomen. Wat tegelijkertijd niet verstomde, waren de stemmen (ook uit rechts-conservatieve kringen), die waarschuwen voor de gevaren en de complicaties die een heerschappij over miljoenen Palestijnen in een binationale staat met zich meebrengt.

Zoals te verwachten was, reageerde de wereld met felle afwijzing. De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken John Kerry, die bij het uitkomen van deze regels al niet meer in ambt zal zijn, de EU en andere landen hebben zich met scherpe bewoordingen zeer bezorgd getoond over het aannemen van zo'n wet en er opnieuw op gewezen dat de Israëlische nederzettingen op de Westbank een "hinderpaal voor de vrede" zijn en het recht op de "stichting van een Palestijnse staat" schenden. Israëlische diplomaten zijn van mening dat deze reacties in de toekomst in anti-Israël resoluties zullen worden geuit en dat het best zo ver kan komen dat de Veiligheidsraad van de VN sancties tegen Israël uitvaardigt. Bovendien vrezen ze dat alle nederzettingenprojecten van delegitimeringscampagnes blijvend schade zullen lijden. Tegen deze achtergrond is het best mogelijk dat de definitieve aanname van de reguleringswet bij het verschijnen van deze regels nog niet heeft plaatsgevonden. In Israël heeft men begrepen dat de enige factor die het scheef hangende internationale beeld kan corrigeren de onlangs gekozen Amerikaanse president Donald Trump is en dat het daarom raadzaam kan zijn om alle processen rond deze wet maar even te laten rusten totdat hij in het ambt en in functie is en zijn politieke lijn duidelijker wordt. **ZL ■**

MUURBOUW

HUICHELARIJ VAN DE WERELD

Toen Israël een muur bouwde, ging er een kreet van verontwaardiging door de wereld. Men zweeg echter overwegend toen Libanon een muur rond een Palestijns vluchtelingenkamp begon op te trekken.

Het woord 'muur' had in de Amerikaanse verkiezingsstrijd hoogconjunctuur. De zegevierende Donald Trump belofde aan de grens met Mexico "orde te scheppen en een doorgaande muur te bouwen". Als sinds de 90-er jaren veroorzaakt dit thema golven in de Amerikaanse verkiezingsstrijd. De een is verontwaardigd en de ander is er blij mee. De grens tussen de VS en Mexico is 3141 km lang en over een afstand van 1126 km beveiligd met een muur die men in de volksmond de Tortilla Wall noemt. De overige kilometers worden door de Nationale Garde beveiligd. Daar gaat het om het voorkomen van illegale immigratie van economische migranten.

In de hele wereld heb je niet alleen goed beveiligde grensinstallaties, maar ook ware beschermmuren, waarmee landen zich niet alleen beschermen, maar ook territoriale aanspraken doen gelden of illegale immigranten weghouden. Als je de grensmuren tussen India en Pakistan, India en Bangladesh, Noord- en Zuid-Korea, het Griekse en Turkse deel van Cyprus, de exclaves Ceuta dan wel Melilla en Marokko en tussen Marokko en West-Sahara bij elkaar optelt, kom je op ruim 10.000 kilometer. Terwijl tussen West- en Oost-Duitsland niet alleen de muur, maar ook de automatische schietinstallaties tot het verleden behoren, wordt steeds duidelijker dat de bouw van muren vanwege een nieuwe bedreiging nu weer vaker wordt toegepast: ter bescherming tegen terroristen.

Toen Israël in 2002 na een weergaloze golf van terreur inclusief zelfmoordaanslagen delen van de 759 km lange grens met de Westbank begon te versterken, ging er een kreet van verontwaardiging door de wereld. Versperringen noemde

men deze bouwconstructies die grotendeels uit hekken bestonden en slechts hier en daar uit muren om beschermd te zijn tegen aanvallen van scherpschutters. Ook in 2016 is er niets afgebouwd, geen enkel deel hermetisch afgesloten, andere gedeelten niet eens beveiligd. En toch biedt men, als je op internet kijkt, muurtrips aan alsof het gaat om zoiets als de Berlijnse Muur van destijds.

Een paar weken geleden was Libanon in het nieuws met een muur, overigens bijna uitsluitend in het Midden-Oosten. Het nieuws dat Ain al Hilweh, het grootste vluchtelingenkamp van Li-

welddadige confrontaties. In 2015 raakten bij zulke botsingen van rivaliserende groeperingen talloze mensen gewond. De Libanezen stellen Fatah verantwoordelijk voor rust en orde in het kamp, maar sinds het uitbreken van de Syrische burgeroorlog heeft Fatah het daar moeilijk mee. Kampbewoner Yousif Rabeh zegt erover: "De Libanese soldaten bij de controleposten registreren iedereen die passeert". Verder verklaarde hij dat ze niet alleen precies weten wanneer er jihadisten het kamp binnenkomen, ze laten hen ook zonder een wenkbrauw op te trekken passeren.

Aanvankelijk protesteerden Palestijnen in de hele wereld tegen de geplande nog hermetische afgrenzing van dit kamp. Toen ontstond er ook onvrede in de gelederen van bekende Libanese persoonlijkheden, onder wie bij beroemde mannen als de Druze Walid Jumblat. Al had het Liba-

nese veiligheidsapparaat er maar al te graag op gestaan de muur te bouwen, na een besluit van de regering werd de maatregel dan toch geannuleerd.

In Libanon leven ongeveer 450.000 Palestijnen (10% van de bevolking). Zij bekritiseren de bouw van de muur als "de zoveelste discriminerende maatregel van de Libanese regering", want de Palestijnen krijgen in Libanon niet meer dan een verblijfsvergunning. Net als in Jordanië kunnen Palestijnen geen Libanese nationaliteit aanvragen. Daardoor zien de betrokkenen zich in allerlei opzichten in het dagelijks leven als burgers gemarginaliseerd. Rabeh zegt erover: "Sinds onze eerste dag in Libanon hebben ze ons als nummers en als een gevaar voor de veiligheid beschouwd. We zijn geen moment als mensen behandeld. Ze zijn ook niet humaan met ons omgesprongen."

AN■

➔ In Libanon leven ongeveer 450.000 Palestijnen (10% van de bevolking). Zij bekritiseren de bouw van de muur als "de zoveelste discriminerende maatregel van de Libanese regering".

banon, door een veiligheidsmuur met wachttorens zou worden afgegrensd, kwam nauwelijks verder dan de Levant. In het in 1948 ontstane Ain al Hilweh, ten zuiden van Sidon, leven circa 70.000 Palestijnse vluchtelingen. Het werd nog krappier door de komst van minstens 10.000 vluchtelingen uit Syrië. Andere bronnen komen met nog hogere aantallen. Feit is dat het kamp in 1948 op een oppervlakte van slechts anderhalve km² is aangelegd voor 20.000 personen, zodat er inmiddels in elke woning vier tot zes gezinnen wonen. De Libanese autoriteiten hebben aangegeven dat de bouw een beschermingsmaatregel is tegen islamistische terroristen. Het kamp is toch al door metalen hekken van de buitenwereld afgegrensd. Bovendien controleert men op controleposten wie er naar binnen en naar buiten gaat. Steeds opnieuw komt het in Ain al Hilweh tot ge-

ISRAËLS MUEZZIN-WET WEERSPIEGELT HET HELE DEBAT OVER MOSLIMS

Onlangs heeft een nieuw wetsvoorstel in Israël de gemoederen verhit: de Israëlische 'muezzin-wet', die de voorwaarden rond de oproep tot het islamitische gebed moet regelen.

In veel landen in de wereld weerklinkt van de minaret, een verhoogd punt of toren aan een moskee, vijf keer per dag de adhan, de roep die moslims tot het gebed oproept. Deze gebedsoproep doet de muezzin; godsdienstgeleerden voeren hem terug tot de profeet Mohammed in het jaar 623. Binnen de islam zijn verschillende mogelijkheden geopperd om de gelovigen tot het voorgeschreven gemeenschappelijke gebed bijeen te roepen (vuur, een klok, een gong, een hoorn), maar tenslotte is het de oproep van de muezzin geworden, die "tot elke gelovige moet doordringen". Sinds die tijden is er veel veranderd; in de meeste gevallen verkondigt niet langer de muezzin met zijn eigen stem de roep Allahu Akbar. Vaak speelt men een bandopname af en bijna overal zie je nu luidsprekers.

Ook in Israël hoor je op veel plaatsen de oproep van de muezzin, want zo'n anderhalf miljoen inwoners zijn immers moslim (17%). De tijdstippen variëren per seizoen. De oproep weerklinkt de eerste keer rond een uur voor zonsopgang, dan opnieuw tegen het middaguur, vroeg en later in de middag en tenslotte nog een keer vroeg in de avond, een uur na zonsondergang. In 1988 telde Israël zo'n 80 moskeeën. In 2016 waren het er meer dan 400. In 1988 had Israël 4,5 miljoen inwoners, van wie er iets minder dan 620.000 moslim waren. Met andere woorden, terwijl de islamitische bevolking van Israël de laatste 30 jaar iets meer dan verdubbeld is, is het aantal moskeeën vijf keer zo groot geworden.

Israël telt ongeveer 100 Arabische dorpen en stadjes en meerdere grote steden, zoals Nazareth. Daar komen dan nog steden met een gemengde bevolking bij, zoals Akko, Haifa, Jaffo, Ramla, Lod en Jeruzalem. Israël is niet groot en je leeft vlak in de buurt van elkaar. Dat geldt ook voor Jisr al-Zarka en Herzliya Pituach. De situatie rond de oproep van de muezzin daar zou de aanzet voor het wetsvoorstel hebben gegeven, waarbij de pers niet vergat eraan toe te voegen dat een van de in Herzliya Pituach wonende zoons van premier Netanyahu zich bijzonder gestoord zou voelen. Natuurlijk spelen ook bij deze wet wereldbeschouwing en ideologie een rol, maar niettemin kun je tegelijk vaststellen dat er in Israël een discussie wordt gevoerd waar men eveneens van Marokko tot Indonesië heel druk mee bezig is.

Men discussieert over verscheidene aspecten: vanwege de grote toename van het aantal moskeeën (niet alleen in Israël) overweegt men de oproepen te standaardiseren. Momenteel beginnen zelfs moskeeën vlakbij elkaar de oproep op net even verschillende tijdstippen, zodat er alleen nog een kakofonie te horen valt. Parallel hieraan gaat het om de vraag van de geluidsterkte, want er klinken niet alleen veel oproepen, maar het versterkte geluid gaat je soms door merg en been. In Israël bestaan hier en daar afspraken tussen buurdorpen, maar dat is lang geen regel, zodat ook niet-moslims in de zomer om half vijf in de ochtend door de muezzin uit hun slaap gehaald kunnen worden.

Over dit onderwerp discussieert men in Egypte al sinds 2004. Verscheidene ministeries willen met steun van godsdienstgeleerden een qua tijd uniforme oproep in-

stellen. Dat is tot nu toe weliswaar niet gelukt, maar geleerden van de islamitische hogeschool Al-Azhar zetten het onderwerp – ook met het oog op verdraagzaamheid jegens de christelijke burgers – steeds weer op de agenda. In het 620.000 inwoners tellende Abu Dhabi is een uniforme oproep al lang en breed voorschrift. In Saoedi-Arabië wordt er eveneens weer eens driffig over gediscussieerd, en de zaak stond eind 2016 ook weer eens prominent in het middelpunt van een debat van het Tunesische parlement, waarvan de leden bovendien een beperking van de geluidsterkte eisten. In Indonesië, dat 800.000 moskeeën telt, roept men op veel plaatsen met gongslagen tot gebed op. En ook Israël's directe bureaus van de Palestijnse Autoriteit beraden zich voor enkele steden op een standaardisering van de oproep. Dat er achter het onderwerp eveneens een hoop 'pikorde' zit blijkt wel uit Bethlehem, waar de muezzin bijzonder luidruchtig tekeer gaat, alleen maar om het klokkengelui van de Geboortekerk te overstemmen.

In Israël verzetten zich aanvallend de ultraorthodoxe partijen tegen de wet, want in veel ultraorthodoxe wijken klinken sirenes en luide gezangen om het begin van de sabbat, de heilige rustdag, aan te kondigen. De vertegenwoordigers van deze partijen willen zelf naar eigen goeddunken blijven loeien, zodat ze geen precedent willen scheppen met een regeling van de oproep van de muezzin. Bij het sluiten van de redactie was nog niet duidelijk welke aspecten de wet tenslotte hoe zal regelen, maar één ding is wel duidelijk: wat in Arabische islamitische landen vanwege de gegeven realiteit op de agenda staat, is ook in Israël relevant. **ZL ■**

ACHTER ISRAËL STAAN: EUROPESE ALLIANTIE VOOR ISRAËL

Israël heeft op het internationale toneel niet echt veel vrienden om zich heen. Maar als het vrienden aan zijn zijde heeft, dan staan ze ook pal voor de Joodse staat. Dat geldt ook voor de Europäische Allianz für Israel, die in het voorjaar van 2015 als overkoepelende organisatie van alle Europese organisaties van Israëlvrienden werd gesticht met 20.000 leden. Inmiddels telt de Zwitserse parlementariër Corina Eichenberger-Walther, die als voorzitter van de vereniging Zwitserland-Israël ook leiding geeft aan de Europäische Allianz, ongeveer 30.000 leden in 23 landen. Onlangs maakte zij bekend dat zij voor 2017 een vriendschapscampagne uitriep om bijzonder actief te worden; men vreest namelijk niet alleen dat de Israëlviandige BDS beweging haar acties zal uitbreiden, maar ook dat Israël, gezien de naderende 50ste verjaardag van de verovering van de Westbank, in het middelpunt van kritiek zal staan.

AN■

ZELDZAME ONTDEKKING: CONCENTRATIEKAMPKLEDING IN DE VS

Op een rommelmarkt keek Jillian Eisman een volgepropte klerenkast na. De adem stakte in haar keel toen zij op een gestreept jasje stuitte. "Ik wist meteen wat het was, nog voordat ik het nummer op de borst had ontdekt", zo berichtte zij terugkijkend op haar vondst. Ze kocht het jasje voor twee dollar en schonk het aan het Kupferberg Holocaust Museum in New York City, waar de curatoren er al snel achter kwamen dat het jasje van een Joodse gevangene was geweest die in het concentratiekamp Dachau was geïnterneerd en in 1978 was overleden. De nabestaanden wisten wel dat hun vader het kamp had overleefd, maar hadden nooit meer iets van hem gehoord en wisten al evenmin dat hij een jasje had bewaard dat op een rommelmarkt door Eisman was ontdekt. Eisman, die bij de terreuraanslagen van 11 september 2001 een broer heeft verloren, zei erover: "Er gebeurt niets zomaar. Er is een reden waarom ik op die plek was en uitgerekend in die klerenkast keek..."

AN■

MOZAÏEKEN ILLUSTREREN

DAGELIJKS LEVEN IN JERUZALEM 1500 JAAR GELEDEN

Het Cardo in de Oude Stad van Jeruzalem was in ed tijd van de Romeinse en Byzantijnse heerschappij (1500 jaar geleden dus) een drukke winkelstraat die zich van de noordelijk gelegen Damascuspoort tot de Mestpoort ten zuidwesten van de tempelberg uitstrekte. In 1884 vond men in een Grieks-orthodoxe kerk in het Jordaanse plaatsje Madaba een halverwege de zesde eeuw ontstane mozaïekafbeelding van deze vroegere zakenmijl. In de 70-er jaren ontdekten Israëlsche archeologen een deel bij opgravingen in de Joodse wijk. Deze prachtige straat wordt nu verlevendigd met mozaïeken die de bezoekers aanschouwelijk laten zien hoe de mensen uit de regio in die tijd leefden, wat voor kleding en sieraden ze droegen en wat voor vazen en kruiden ze vervaardigden. Bij deze negen mozaïeken wil men winkels openen die replica's van sieraden en keramiek aanbieden, maar men zal er ook afgebeelde vruchten en kruiden kunnen aanschaffen. Het project, dat ook naar andere delen van de Oude Stad wordt uitgebreid, staat onder auspiciën van minister Yoav Galant van Bouwzaken in samenwerking met andere ministeries en het gemeentebestuur van Jeruzalem alsmede de Israëlsche Oudheidkundige Dienst, die in de gaten houdt of de gepresenteerde afbeeldingen wel waarheidsgetrouw zijn.

AN■

ZWEMMEN OM DE DODE ZEE TE REDDEN

Ze overwonnen een afstand van 17 kilometer. En daar hadden de 26 extreemzwemmers uit de hele wereld ongeveer zeven uur voor nodig, omdat ze op hun route van Jordanië naar Israël met behoorlijk zware omstandigheden te kampen hadden. De liefdadigheidsorganisatie Eco Peace had hen gevraagd om voor een goed doel de uitdagingen van de Dode Zee aan te gaan. Met zelf ontworpen snorkelzwembrillen trotseerden zij het gevaar om zout water in hun ogen, mond en neus te krijgen. Maar een zeker niet mindere uitdaging was het feit dat normaal zwemmen onmogelijk is, omdat het hoge zoutgehalte je lichaam aan de oppervlakte houdt. Hoewel iedereen wist dat zout water in de luchtwegen fataal kan zijn, ervoeren velen de door het zout feller op de rug brandende zon als een grotere kwelling. Niettemin had geen van de zwemmers, van wie de oudste 68 jaar was, van deze première willen afzien, want ze wilden de aandacht op het uitdrogen van dit unieke binnenwater vestigen. Aan dit thema wijden zich ook de Israëlsche, Jordaanse en Palestijnse medewerkers van het onlangs ingewijde bezoekerscentrum van het Dode Zee onderzoekscentrum in het nationaal park Massada, dat onder andere gesponsord wordt door het Israëlsche ministerie voor Regionale Samenwerking.

AN■

TRADITIE

Purim

Op het eerste oog zijn er parallellen tussen het Purim feest, de vrolijkste feestdag van het jodendom, en het carnaval. Maar als je beter kijkt, blijken er zeer grote verschillen te bestaan.

JOODS CARNAVAL?

Deer van dat!

Beide feesten viert men verkleed en heel uitgelaten. Rollen worden omgedraaid en geldende normen zijn even niet meer van kracht. Men organiseert optochten, gemeenschappelijk eten en drinken spelen een grote rol en mannen en vrouwen dansen er samen op los. Een hele hoop herrie hoort er net zo bij als de Purim koning, die je als tegenhanger van de christelijke narrenkoning kunt beschouwen. Met het oog op zoveel overeenkomsten zou je kunnen denken dat Purim inderdaad een soort Joods carnaval is, maar die indruk bestaat slechts aan de oppervlakte. Wie ingaat op de diepere betekenis van het Purim feest, stuit op een feestdag met een ontwikkelde liturgie en met meerdere mitzwot (religieuze geboden), die gekenschetst wordt door de diepe betekenis dat God het lot van de mensen bestuurt, ook al is Zijn invloed niet direct herkenbaar.

Zoals veel Joodse feestdagen berust ook Purim op het typische 'model' voor Joodse feesten, zoals rabbijn Adrian Michael Schell het ooit formuleerde: "Ze hebben geprobeerd ons om het leven te brengen, wij hebben het doorstaan, laten we eten en feestvieren". Bij het Joodse Purim feest staat inderdaad de redding van het Joodse volk van de vernietiging centraal, die de aan het hof van

de Perzische koning Ahasveros diende de vizier Haman had gepland. Hij was van plan om "alle Joden weg te vagen, te doden en om te brengen, van jong tot oud, met de kleine kinderen en de vrouwen, op één dag ... en hun bezit te plunderen", zo staat er in het Bijbelboek Esther, dat op Purim zowel 's avonds alsook 's morgens na het lezen van de Thora in de synagogen wordt gelezen. Volgens de Joodse kalender hebben deze gebeurtenissen rond het jaar 470 v.Chr. plaatsgevonden. Joden noemen het boek Esther, dat niet tot de Thora behoort, maar wel een van de 24 boeken van de Hebreeuwse Bijbel is, ook wel 'Megilla' (boekrol). Daarin wordt ons verteld dat Hamans plan voor 'de Endlösung van de Jodenkwestie' verijdeld werd door Esther, die Ahasveros tot koningin had gemaakt zonder te weten dat zij een Jodin was, en haar oom Mordechai.

Haman wilde Mordechai met diens gehele volk aan de galg zien, omdat deze had geweigerd de koning van de Perzen als een god te vereren. Mordechai, die had bewezen dat hij als Jood in slechts

één God geloofde, werd door Haman gedwongen het lot te werpen dat de dag van de moord vastlegde. Lot is in het Perzisch 'pur', en daar komt de naam van het feest vandaan. Met gevaar van eigen leven kreeg koningin Esther het voor elkaar dat haar volk gespaard bleef, Haman aan de galg kwam die hij voor Mordechai had bestemd, en dat Mordechai in zijn plaats vizier werd. Op de 13de dag van de Joodse maand adar, "waarop de vijanden van de Joden hoopten hen in hun macht te krijgen, gebeurde het omgekeerde..." (Esther 9:1). Op die

dag van het koninklijke decreet dat het de Joden toestond de bondgenoten van Haman te bestrijden, baden en vastten de Joden bij de gevechten. In het jodendom staat deze dag als Ta'anit Esther (Esther-vasten) beschreven, maar "op de 14de daarvan rustten zij, en zij maakten die tot een dag van maaltijden en blijdschap" (Esther 9:17), zodat men Purim tot op de dag van vandaag op de 14de van deze Joodse maand viert.

Het Purim feest, waar een heel traktaat van de Talmud aan is gewijd, kenmerkt zich dus door antieke gebruiken.

JOODSE FILOSOFEN ZIEN JUIST IN HET ONTBREKEN VAN GODS NAAM IN HET BOEK ESTHER EEN BELANGRIJKE LES, NAMELIJK DAT GOD OOK WERKZAAM IS ALS HET NIET ZO ZICHTBAAR IS.

Andere gebruiken herinneren aan personen uit die tijd. We noemen dan bijvoorbeeld de Haman zakjes. Dit alleen met Purim gemaakte gevulde gebak heeft een driehoekige vorm om eraan te herinneren dat Haman zijn macht verloor toen hij ten slotte de verdiensten van de drie aartsvaders van het Joodse volk (Abraham, Izak en Jakob) inzag. De traditionele vulling is maanzaad om eraan te herinneren dat Esther aan het Perzische hof alleen peulvruchten en zaden (waaronder maanzaad) at om geen niet-koosjere levensmiddelen te hoeven eten. Tegelijk symboliseert de vulling de 10.000 goudstukken waarmee Haman de koning – destijds een werkelijk machtig heerser over 127 provincies van India tot Ethiopië – wilde omkopen om zijn slechte plan uit te kunnen voeren. En daarmee herinnert de vulling ook aan de immense materiële zegen voor het volk Israël.

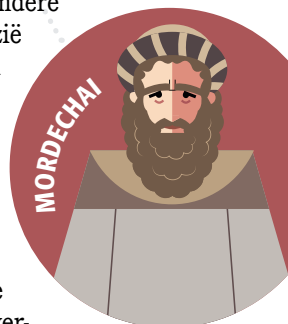
Maar nu terug naar de genoemde parallellen. Laten we eerst nog eens kijken waar het carnavalsgebruik vandaan komt. Uit sommige onderzoeken blijkt dat het gebruik op het Romeinse feest van de Saturnaliën (het feest ter ere van de god Saturnus) teruggaat, waarvan de wortels nog verder reiken naar de geschiedenis van de regio Mesopotamië. In het Romeinse rijk draaide men op deze dagen de rollen van heren en slaven om, was er vrijheid van meningsuiting en kon men in het openbaar gelagen houden waartoe iedereen was uitgenodigd. Andere onderzoeken zien er voorchristelijke rites uit het Keltische gebied in, ter verdrijving van de winter en zijn demonen (door bijvoorbeeld veel herrie te maken). Vanaf de Middeleeuwen kwam het 'vijfde jaargetijde' in zwang, als feest vóór het begin van de 40-daagse vasten als voorbereiding op Pasen. Hoe het ook zij, het feest wordt gevierd om aan het dagelijks leven met al zijn zorgen te ontsnappen.

Het Purim feest daarentegen markeert niet alleen de redding van het Jood-

se volk, want zoals gezegd zit er nog veel meer diepgang in dit feest. Daartoe behoort niet alleen het gebod om twee keer de Megilla te lezen en staande speciale tafelgeboden uit te spreken, maar zich ook met de inhoud bezig te houden om ervan te leren. Herrie mag je alleen in de synagoge maken, namelijk op de momenten dat in de Megilla de naam Haman wordt voorgelezen. Dit gebruik komt voort uit het bijbelse gebod om "de herinnering aan Amalek uit te wissen"; Amalek was de eerste tegenstander die de Joden na hun uittocht uit Egypte aanviel (Haman was een nakomeling van de familie van Amalek). Een ander gebod is armen (minstens twee personen of als alternatief twee liefdadigheidsinstellingen) geschenken te geven, want iedereen moet in staat zijn het feest mee te vieren. Daarnaast is er een gebod om vrienden met mishloach manot (cadeauzendingen) te bedenken die in de Megilla worden genoemd. Men dient zich te houden aan de verplichting om minstens twee verschillende soorten hapklare levensmiddelen aan tenminste één persoon te versturen om zo de eenheid en de vriendschap onder het volk Israël te gedenken. Zoals de Joden eens in Perzië hun redding met een feestmaal vierden, zo komen Joden ook vandaag de dag nog op 14 adar van de middag tot in de avonduren bij elkaar voor een feestmaal. Dit schijnt een parallel met de niet-Joodse gelagen te zijn waar ook alcohol bij aan te pas komt. In de niet-Joodse wereld valt dit toch zeker onder het vergeten van de zorgen van het dagelijks leven, maar op Purim is het Joden voorgeschreven om een of twee glaasjes meer te drinken; niet alleen omdat het een vrolijk feest moet zijn, maar ook omdat er aan het eind geen verschil meer te horen mag zijn tussen de uitroepen "Gezegend zij Mordechai" en "Vervloekt zij Haman". In het begin van dit artikel zijn ook de optochten als parallel genoemd. In de Megilla wordt verteld dat de Perzische koning bevel gaf om Mor-

dechai in een ereparade door de straten van de hoofdstad te leiden. Dergelijke optochten zijn in het jodendom niet echt wijd verbreid, ze zijn in het Israël van vóór de stichting van de staat pas in 1912 ingevoerd. Dit heeft echter slechts enkele jaren geduurd; pas in 1955 heeft de moderne staat Israël ze weer nieuw leven ingeblazen.

De misschien wel meest opvallende parallel, het zich verkleden, schijnt binnen het jodendom een relatief jong gebruik te zijn. Jehuda ben Eliezer Ha-Levi noemt het voor het eerst rond de eeuwwisseling van de 14de en de 15de eeuw, en het lijkt wel degelijk met het Italiaanse carnaval te maken te hebben. Maar de hele Megilla draait om het spelen met identiteiten; zo verheimelijkt Esther aanvankelijk haar afkomst, verzwijgt Mordechai zijn talenkennis en zijn er meerdere 'ruilmomenten'. Een ander aspect is echter nog veel belangrijker: God Zelf blijft in de vertelling verborgen, want het boek Esther is samen met het Hooglied het enige boek in de Hebreeuwse Bijbel waar de naam van God niet in genoemd wordt. Rabbijn Schell stelt vast: "Joodse filosofen zien juist in het ontbreken van Gods naam een belangrijke les, namelijk dat God ook werkzaam is als het niet zo zichtbaar is. Ter 'herinnering' aan het feit dat God in het boek Esther verborgen is, maar door het wonder van Purim werkt, verkleden Joden zich op Purim." Verder noemen andere bronnen dat er in Perzië ook Joden waren die – in tegenstelling tot Mordechai – wel voor de afgoden bogen; maar dat was slechts schijn, want in hun hart bleven ze trouw aan de ene God van Israël. Daarmee refereert men met het verkleden op deze situatie, waarin uiterlijke schijn de innerlijke waarheid verhuult.

AN■

UNESCO

GROETEN AAN DE UNESCO

De leiding van de UNESCO en de vertegenwoordigers van de landen die van mening zijn dat het Joodse volk geen enkele binding met Jeruzalem heeft, hebben duizenden Bijbels toegestuurd gekregen, waarin uit protest tegen de laatste resoluties alle teksten die Jeruzalem noemen, gemarkeerd zijn.

Hoewel de Bijbel het meest verkochte boek van de wereld is, heeft het er alle schijn van dat de diplomaten van de UNESCO dit boek al vele jaren niet meer opengeslagen hebben. Anders is toch nauwelijks te verklaren dat de meesten voor een resolutie hebben gestemd die elke binding van het Joodse volk met Jeruzalem ontkent. Een in Jeruzalem ge-

vestigde christelijke organisatie besloot daarom iets aan deze scheefgegroeide situatie te doen. Met als eindresultaat dat er duizenden Bijbels naar het hoofdkantoor van de UNESCO zijn getuurd, opdat de diplomaten, de werknemers en ook de leiders van dit orgaan van de Verenigde Naties de mogelijkheid hebben om hun geheugen voor wat betreft de relatie van het Joodse volk met de stad Jeruzalem eens op te frissen.

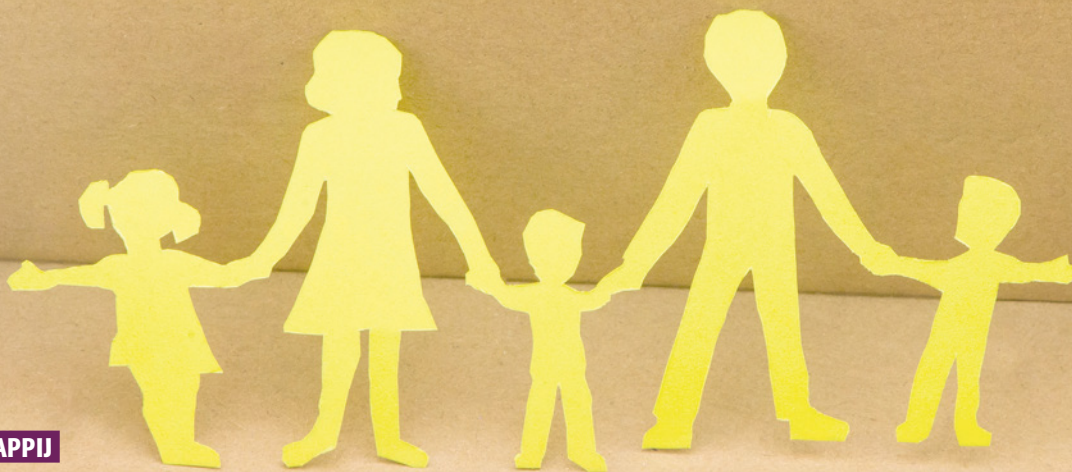
In de Bijbel komt Jeruzalem 791 keer voor, zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament. Het wordt soms verschillend geschreven of anders genoemd, maar het gaat wel altijd ongetwijfeld over Jeruzalem. De Internationale Christelijke Ambassade in Jeruzalem heeft via zijn internetportaal christenen in de hele wereld opgeroepen om Bijbels te kopen en daarin alle verzen over Jeruzalem te markeren en de boeken daarna naar de UNESCO in Parijs te sturen. Verder riep men hen op om een brief bij te sluiten als uiting van protest tegen de UNESCO resolutie die elke Joodse binding met Jeruzalem bestrijdt. Men diende de bijbels voornamelijk naar Michael Worbs, de voorzitter van het Uitvoerend Comité van de UNESCO, te sturen, die samen met directeur-generaal Irina Bokowa van de organisatie zijn afkeuring van de resolutie over Jeruzalem had laten blijken. Verder plaatste de Internationale Christelijke Ambassade de contactgegevens op zijn homepage van de diplomaten die hun landen bij de UNESCO vertegenwoordigen.

“Wij hopen vurig dat we de UNESCO met tienduizenden bijbels kunnen overstelpen om namens Joden en christenen een authentieke boodschap door te geven dat Jeruzalem en de tempelberg

zeer veel intensiever in het jodendom en het christendom zijn geworteld dan in de islam”, zo stond er op het internetportaal van de Internationale Christelijke Ambassade over de actie te lezen. “Bij de UNESCO werken ettelijke diplomaten die maar al te graag elke Joodse en christelijke binding met Jeruzalem zouden willen vernietigen. En ze zouden er eveneens niets op tegen hebben om Israël van nog meer heilige plaatsen te beroven. Tegelijkertijd hopen we met onze actie die diplomaten een steuntje in de rug te geven, die zich heel moedig tegen zulke opgingen blijven verzetten en ook alle antisemieten dapper tegemoet treden. Je kunt ons en onze binding met Jeruzalem niet uit de geschiedenis uitwissen”, zo stelde voorzitter Jürgen Bühler van de Internationale Christelijke Ambassade in een persoonlijke, ook op de homepage geplaatste brief aan Worbs vast.

De Internationale Christelijke Ambassade is in 1980 in het leven geroepen door evangelische christenen die hun steun aan het zionisme en de staat Israël duidelijker uit wilden laten komen. Momenteel vertegenwoordigt de Internationale Christelijke Ambassade honderden kerken en christelijke verenigingen uit ongeveer 80 landen. Het hoofdkantoor bevindt zich in de wijk Katamon van Jeruzalem. Van daaruit organiseert men tal van activiteiten, zoals de jaarlijkse solidariteitsmars tijdens het Loofhuttenfeest, waar gelovige christenen uit de hele wereld op af komen. Vorig jaar oktober bijvoorbeeld namen er 8000 christelijke pelgrims aan deel, die speciaal daarvoor uit zo'n 100 landen waren gekomen om hun solidariteit met Israël en het Joodse volk openlijk te bekrachtigen. ZL ■

MAATSCHAPPIJ

DEMOGRAFISCH EVENWICHT

In Israël is een dramatische verandering met het oog op de geboortecijfers waar te nemen. Uit statistieken blijkt dat de Joodse en Arabische geboortecijfers voor het eerst sinds de stichting van de staat gelijk op gaan.

De Internationale Dag van het kind bracht goed nieuws voor de Joodse maatschappij van Israël. Men discussieert al jarenlang over de gevolgen van de demografische ontwikkeling van het land, want heel wat mensen kijken zorgelijk naar de statistieken. Maar de nieuwste publicatie van het Centraal Bureau voor de Statistiek bevat gegevens die je qua betekenis best dramatisch kunt noemen: voor het eerst sinds de stichting van de staat gaan de geboortecijfers van Joodse en Arabische inwoners gelijk op.

In de gepresenteerde gegevens van het Centraal Bureau voor de statistiek tekent zich het volgende beeld af: tot 2000 kreeg een Arabische vrouw in Israël gemiddeld 3,8 kinderen, terwijl een Joodse vrouw gemiddeld op 2,6 kinderen kwam. In de loop van de jaren tot 2010 werd deze kloof kleiner. In de jaren daarna zette deze tendens zich voort met als gevolg dat er in 2015 voor het eerst een evenwicht werd bereikt: Joodse en Arabische vrouwen van Israël brengen volgens de statistieken gemiddeld evenveel kinderen ter wereld, namelijk 3,13 per vrouw. Met andere woorden, Arabische vrouwen kregen in de loop der jaren steeds minder kinderen, terwijl Joodse vrouwen meer kinderen ter wereld brachten.

Bovendien blijkt uit de statistische gegevens dat 71,3% van de in totaal 2,8 miljoen kinderen en jongeren van Israël van 0 tot 17 jaar Joods is. De Arabische

kinderen van het land maken 25,7% van de minderjarigen uit. De resterende 3% bestaat uit kinderen die niet confessioneel gebonden zijn.

In de Israëlische maatschappij werden deze demografische gegevens door velen met grote vreugde vernomen; vooral de rechts-conservatieven waren regelrecht enthousiast. Dit deel van de Israëlische bevolking beschouwt het demografische front namelijk als een integraal bestanddeel van de strijd om het Joodse karakter van de staat Israël. Ze beschouwen de demografische ontwikkeling niet alleen als een strijd tegen de Arabische inwoners van het land, maar ook tegen de links-liberale en daarmee seculiere bevolking. In de seculiere kringen van Israël stuitten de demografische gegevens op veel minder geestdrift, want de voor Joodse vrouwen berekende stijging van het gemiddelde geboortecijfer komt vooral voor rekening van kinderrijke gezinnen in kringen van de traditioneel-religieuze, orthodoxe en ultraorthodoxe bevolking. De seculiere gemeenschap van Israël heeft nogal eens het gevoel dat de religieuze Joodse bevolking van het land hun seculier-liberale levensstijl bedreigt. Heel wat mensen vinden de bedreiging van hun levenswijze die volgens hen van dit deel van de bevolking uitgaat, minstens zo groot of zelfs nog erger dan de bedreiging die ze van de Arabische

inwoners van het land zien uitgaan. Er lijkt een zekere ironie te schuilen in het feit dat de teruggang van het geboortecijfer bij de Arabische inwoners van het land eveneens is terug te voeren op een toenemende secularisatie en een modernere levensstijl. Steeds meer Arabische vrouwen integreren op de arbeidsmarkt. Daarnaast stijgt het aantal Arabische vrouwelijke studenten die niet alleen gaan voor een bachelor, maar juist voor een master aan de academische instellingen van het land. En dus willen steeds meer Arabische vrouwen van Israël carrière maken. Ze trouwen ook niet meer zo vroeg als eerst en zijn gaan beseffen wat het voor een gezin betekent om een hele schare kinderen te hebben of om aan gezinsplanning te doen.

Mocht deze trend doorzetten, dan hoeft de Joodse bevolking van Israël zich geen zorgen meer te maken over de demografische toekomst, want de kans dat de Arabische bevolking de Joodse inwoners getalsmatig overvleugelt wordt daarmee kleiner. "Israël staat in geen enkel opzicht voor een demografisch probleem", zegt Amnon Sofer van de universiteit van Haifa over de nieuwste statistieken van het Centraal Bureau. "Bijna 80% van de inwoners van het land is Jood. Dat zal over twintig jaar nog steeds zo zijn. In Israël zal de Joodse bevolking altijd in de meerderheid zijn."

ML ■

ISRAËL BIEDT VOORUITZICHT OP GENEZING VAN AIDS

De geneeskunde probeert tegenwoordig het uitbreken van aids als gevolg van een hiv-infectie door middel van een medicijncocktail te vertragen. Omdat de resultaten best goed zijn, beschouwen artsen aids intussen niet langer als een perse dodelijke, maar nog wel als een ernstige chronische ziekte. Onderzoekers van de Hebreeuwse universiteit te Jeruzalem lijken nu via het enzym gammora een mogelijk uitgangspunt voor genezing ontdekt te hebben. Hiv-virussen kopiëren hun DNA maar één of twee keer in een cel, die ze dan als 'fabriek' gebruiken. De Israëlische wetenschappers ontdekten dat gammora een overproductie in een cel veroorzaakt, wat tot 'zelfmoord' ervan leidt. De wereld spitste de oren toen bekend werd dat bij laboratoriumtests de aanwezigheid van virussen in het bloed van hiv-geïnfecteerden met gammora met 97% verminderd kon worden. Omdat dit tot nu toe slechts in een reageerbuisje is getest, onderzoekt men koortsachtig aan dit uitgangspunt verder. **AN■**

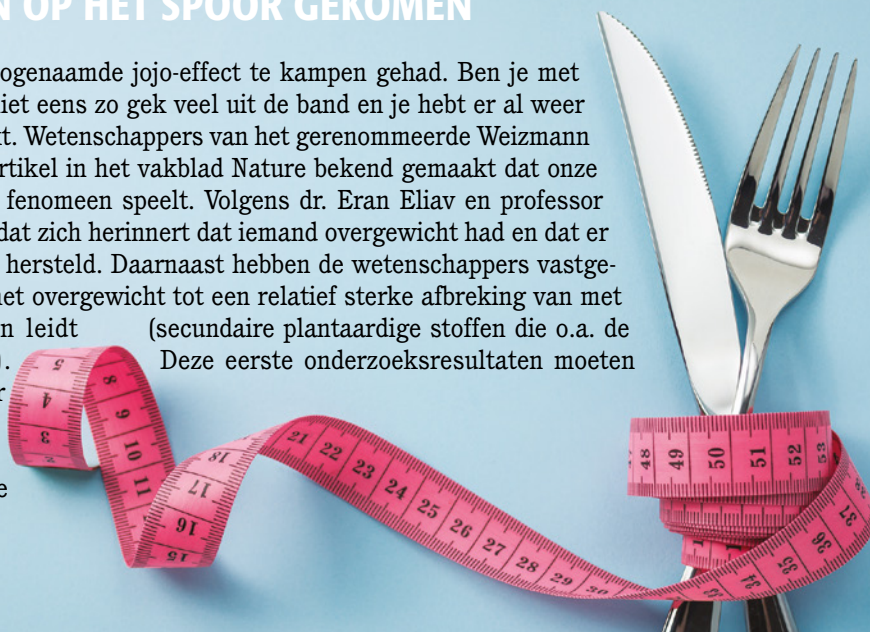
OBJECTIEVE TAXATIE DIAMANTEN DANKZIJ ISRAËLISCHE TECHNOLOGIE

De Israëlische diamantbeurs in Ramat Gan is de op een na grootste van de wereld. De eerste diamantslijperij in het land werd ruim twintig jaar vóór de stichting van de staat Israël geopend. Het zal dus niet verbazen dat er rond deze waardevolle edelstenen innovaties uit Israël komen. Bij de software ontwikkeling voor geautomatiseerde metingen van diamanten geldt het bedrijf Sarine Technologies als toonaangevend. Een tijdje geleden deed dit bedrijf weer van zich spreken, want het kwam met een nieuwe technologie die een objectieve taxatie van de zuiverheid en kleur van stenen mogelijk maakt. Bij diamanten zijn namelijk niet alleen de wijze van slijpen en het gewicht doorslaggevend. Tot nu toe is men aangewezen op een manuele evaluatie die niet alleen subjectieve elementen bevat, maar ook erg tijdrovend is. Het bedrijf is van mening dat het nieuwe procedé de edelsteenindustrie eindelijk aan de technologische standaard van de 21ste eeuw zal aanpassen en er vooral meer geloofwaardigheid en uniformiteit aan zal verlenen. **AN■**

JOJO-EFFECT NA DIËTEN OP HET SPOOR GEKOMEN

Veel mensen hebben al met het zogenaamde jojo-effect te kampen gehad. Ben je met succes afgevallen, spring je daarna niet eens zo gek veel uit de band en je hebt er al weer meer kilo's bij dan je was kwijtgeraakt. Wetenschappers van het gerenommeerde Weizmann Instituut in Rehovot hebben in een artikel in het vakblad Nature bekend gemaakt dat onze darmflora een beslissende rol bij dit fenomeen speelt. Volgens dr. Eran Eliav en professor Eran Segal heeft dit een 'geheugen', dat zich herinnert dat iemand overgewicht had en dat er dan voor zorgt dat die situatie wordt hersteld. Daarnaast hebben de wetenschappers vastgesteld dat de darmflora van mensen met overgewicht tot een relatief sterke afbreking van met het voedsel opgenomen flavonoïden leidt (secundaire plantaardige stoffen die o.a. de stofwisseling van vetten versnellen). Deze eerste onderzoeksresultaten moeten nog verder gecontroleerd worden, maar de wetenschappers zijn het er nu al over eens dat ze nieuwe inzichten hebben gekregen voor een innovatieve bestrijding van overgewicht. **AN■**

GESCHIEDENIS

WIE HEEFT VAN JERUZALEM EEN STERKE STAD GEMAAKT?

Een nieuw onderzoek, in het kader waarvan men organische resten uit antieke tijden heeft onderzocht, kwam tot een interessante stelling: niet de Jebusieten, maar de koningen van Juda zijn voor de stichting van de belangrijke stad Jeruzalem verantwoordelijk geweest.

Een jaar of tien geleden deed men in de buurt van de Gihon bronnen in de wijk Silwan (dus in het gebied dat als de stad van David bekend staat) een opzienbarende ontdekking: een massieve toren, die ongetwijfeld ter bescherming van deze zoetwaterbron was gebouwd, die voor de antieke stad Jeruzalem van eminente betekenis was. Voor zover we momenteel weten was dit het grootste bouwwerk van het opkomende Jeruzalem. De bouw van zo'n toren vereist een centrale en krachtige regeringsstructuur, anders is de aanleg van een dermate fors bouwwerk niet te plannen of te realiseren. De Israëlische archeologen Ronny Reich van de Hebreeuwse Universiteit te Jeruzalem en Eli Shukron van de Israëlische Oudheidkundige Dienst, die dit bouwwerk hebben ontdekt, hebben de bouwstijl, de gebruikte materialen en andere parameters geanalyseerd. Zij kwamen tot de conclusie dat dit massieve bouwwerk 3500 tot 4000 jaar geleden is opgetrokken, in de midden-bronstijd dus. In die tijd heersten de Jebusieten in de regio, een Kanaänitisch volk waarvan

het bestaan vanuit de Bijbel bekend is. Zij heersten over de stad, die destijds Jebus heette en door de Israëlieten wel de stad der Jebusieten of de 'stad van de vreemdelingen' genoemd werd. Volgens de Bijbel eindigde hun heerschappij 3000 jaar geleden met de verovering van de stad door koning David.

Het nieuwe onderzoek, dat zich met organische resten uit die tijd bezighoudt, zet een andere hypothese tegenover deze theorie. De bij het onderzoek betrokken wetenschappers zijn namelijk van mening dat deze massieve toren niet door de Jebusieten is gebouwd, maar veeleer door de nakomelingen van de koningen David en Salomo. Zij geloven dat deze heersers ervoor verantwoordelijk zijn geweest dat Jeruzalem een regionaal beduidende stad werd. In de tijd van hun heerschappij breidde het bebouwde gebied van de stad zich aanzienlijk uit en zij lieten Jeruzalem ook versterken. De wetenschappers baseren hun hypothese uitsluitend op de genoemde organische resten, dus op resten van kool, beenderen en plantenzaden, die slechts twee jaar geleden in de kel-

DE MASSIEVE TOREN IS 3500 TOT 4000 JAAR GELEDEN OPGETROKKEN, IN DE MIDDEN-BRONSTIJD DUS. IN DIE TIJD HEERSTEN DE JEBUSIETEN IN DE REGIO, EEN KANAËNITISCH VOLK WAARVAN HET BESTAAN VANUIT DE BIJBEL BEKEND IS.

derlaag van deze toren ontdekt zijn. Het zijn heel kleine vondsten, die men met de radiokoolstofmethode heeft gedateerd. Het resultaat was zeer verbazingwekkend, want alle organische voorwerpen werden tot de 9de eeuw v.Chr. herleid, de tijd dus waarin het onder de koningen David en Salomo nog verenigde koninkrijk Juda in een noordelijk en zuidelijk rijk uiteenviel.

Het resultaat van dit op natuurkunde en scheikunde gebaseerde onderzoek staat dus tegenover de veronderstellingen van de archeologen die de bouwkundige resten hebben geëvalueerd. Voor de wetenschappers van het Weizmann Instituut in Rehovot en de medewerkers van de Israëlische Oudheidkundige Dienst was dit de aanleiding om een andere werkhypothese op te stellen: de toren is inderdaad in de bronstijd gebouwd, maar ongeveer 1000 jaar later grondig gerenoveerd door de koningen van Juda. Volgens deze stelling dient men de organische resten niet in de tijd van de bouwers te dateren, maar stammen ze uit de tijd van de torenrestauratie. Deze werkhypothese stuitte bij de

meeste archeologen echter niet op enthousiasme. Ook Joe Uziel, die in opdracht van de Oudheidkundige Dienst tot het arbeidsteam behoorde dat zich met de organische resten heeft beziggehouden, is niet echt gelukkig met deze uitlegging. Hij gaf aan dat hij niet gelooft dat dit bouwwerk in de bronstijd is ontstaan, maar “voorlopig kunnen we met nog meer speculaties maar beter voorzichtig zijn”.

Mocht het kloppen dat de Gihon bron inderdaad tot in de 9de eeuw v.Chr. niet versterkt is geweest, dan zou dit betekenen dat Jeruzalem in de tijd van de heersers David en Salomo een relatief onbeduidende stad was en dat het archeologisch intensief onderzochte gebied van de Davidsstad dus helemaal niet het centrum van de nederzetting Jeruzalem is geweest. Met andere woorden, dan zou het gebied van de Tempelberg, dat onder koning Herodes tot een spectaculair plateau is verbouwd, het centrum van Jeruzalem geweest moeten zijn. Dit valt slechts op te helderen door opgravingen in dit gebied. En juist dat is op grond van de huidige politieke verhoudingen ondoenlijk. ZL ■

ISRAËL

een heel
bijzonder volk

Deel 11 | HET VERBOND VAN SINAI

- Aan het verbond van Mozes kunnen we enerzijds het wezen van de zonde zien en anderzijds het beeld van God; beide zijn niet veranderd en zijn daarom ook vandaag de dag nog geldig.

Door Thomas Lieth

Het verbond van Mozes bij de Sinai legde het fundament voor Gods heerschappij (theocratie) over Israël. Want net als elk volk en elk land had de natie in wording Israël natuurlijk ook een leider, een regeringssysteem nodig. En God, die dit volk uit Abraham had gevormd, wilde hun Leider zijn. Iets beters had dit volk ook echt niet kunnen overkomen. Wie had er nu meer wijsheid en macht om een volk rechtvaardig te leiden en tegen vijanden te beschermen dan de Schepper van hemel en aarde?

Bij de Sinai in de woestijn kreeg dit volk een bepaalde rechtsorde mee; per slot van rekening moest Israël zijn God in de wereld verheerlijken. Maar deze taak kon het alleen vervullen als Israël volgens de regels van God leefde en zich aan de verbondsvoorwaarden van de Sinai hield (Deut. 4:5–8). Aan deze wetgeving waren ook zegen en vloek verbonden. Dat was en is het grote verschil met het verbond van Abraham, dat

niet aan voorwaarden was gekoppeld. Het verbond van Mozes was echter aan strikte voorwaarden gekoppeld en werd bepaald door het houden daarvan.

Als het volk zich aan de voorwaarden hield en God als hun Leider trouw en gehoorzaam bleef, was er welvaart en een rijke zegen te verwachten. Maar als Israël zich niet aan de afspraken hield en God ontrouw werd, moest het de gevolgen ervan in de vorm van nederlagen en vloeken dragen (Deut. 27:9–28:68). De Here profeteerde Mozes dan ook dat Israël het verbond zou verbreken: “En de Here zei tegen Mozes: Zie, u gaat bij uw vaders te ruste; en dit volk zal opstaan en als in hoerij achter de vreemde goden van het land waar het naartoe gaat, aangaan, in het midden van dat land. Het zal Mij verlaten en Mijn verbond, dat Ik ermee gesloten heb, verbreken” (Deut. 31:16).

Dit (oude) verbond gold uitsluitend voor de Israëlieten en is in later tijden – ook veroorzaakt door het feit dat Is-

raël dit verbond had verbroken – door het nieuwe verbond opgeheven en vervangen.

Erich Sauer schreef er het volgende over: “Naar buiten toe is de wet de omheining die Israël van de volkerenwereld scheidt (Ef. 2:14–15). De wet is niet aan alle mensen, maar alleen aan Israël gegeven. Hij maakt Jakob Zijn woorden bekend, Israël zijn verordeningen en zijn bepalingen. Dat heeft Hij voor geen enkel ander volk gedaan (Ps. 147:19–20). De sabbat is het teken tussen God en Israël (Ex. 31:13–17; Ez. 20:12,20). De volken hebben echter geen wet (Rom. 2:14). Dit alles al weerlegt het inbrengen van de wet in het tegenwoordige volkerenevangelie van de genade. De wet van Mozes is nooit aan de volkerenwereld gegeven, noch de heidense, noch de christelijke, maar alleen aan Israël. Maar Israël en zijn wet zijn wel als aanschouwelijk onderwijs in optima forma op het open toneel van de wereldgeschiedenis gegeven (1 Kor. 10:11), zodat alle volken van alle

eeuwen het konden lezen wanneer ze langskwamen.”

Dat betekent dus: het verbond van Mozes (de wetten van het oude verbond), 1) dat zijn leefregels voor het volk Israël in het beloofde land, 2) stelt de heiligheid, rechtvaardigheid en de goedheid van God voor ogen, 3) is een fenomeen van voorbijgaande aard binnen de heilsgeschiedenis (Gal. 3:19,24–25).

Aan het verbond van Mozes kunnen we enerzijds het wezen van de zonde zien en anderzijds het beeld van God; beide zijn niet veranderd en zijn daarom ook vandaag de dag nog geldig. God is in de tussentijd niet veranderd. De principes die de wet van het oude verbond doorgeeft, blijven dezelfde. Een voorbeeld:

“De kleren van een man mogen niet door een vrouw gedragen worden, en een man mag geen vrouwenkleding aantrekken, want ieder die dat doet, is voor de Here, uw God, een gruwel” (Deut. 22:5). Veel gelovigen gebruiken dit vers nogal eens om te zeggen dat een vrouw geen broek aan mag. Maar als dat de boodschap van dit vers voor christenen is, moeten we als gelovigen ook bij het volgende gebod consequent zijn: “U mag geen kleding van twee soorten stof aantrekken, van wol en linnen tegelijk. Aan de vier hoeken van het bovenkleed waarin u zich hult, moet u voor uzelf kwastjes maken” (Deut. 22:11–12).

We mogen niet inconsequent zijn en bepaalde dingen uit de tekst halen en dan zeggen dat we ons absoluut aan dit of dat moeten houden, terwijl we andere zaken niet bindend verklaren. We zien dat het voor de onveranderlijke God en gruwel is als een man zich als een vrouw en een vrouw zich als een man kleedt. Met andere woorden, het is voor

God een gruwel als de geslachten niet meer te onderscheiden zijn. Dit is een fundamenteel scheppingsprincipe. God heeft de mens als man en vrouw geschapen. Elders leren we dat homoseksualiteit voor God eveneens een gruwel is (vgl. Rom. 1).

Dat een vrouw geen ‘broek’ aan mag staat nergens expliciet in de Bijbel, niet in het Oude en niet in het Nieuwe Testament. Maar dat God niet wil dat de verschillende geslachten worden opgeheven en door elkaar gehaald, staat wel helder beschreven. Het vers uit Deuteronomium 5 gaat erover dat een man als man en een vrouw als vrouw herkenbaar moet zijn. Travestie, homoseksualiteit en transgenderisme zijn de Here een gruwel, omdat ze tegen de principiële scheppingsdaad ingaan. In de tijd van Jezus droegen de mannen lange gewaden die zich nauwelijks of in het geheel niet van de kleding van de vrouwen onderscheidden – maar ze waren wel herkenbaar als mannen. In Schotland dragen mannen soms rokken, maar blijven wel als mannen herkenbaar. Misschien zijn broeken in onze cultuur ooit typische mannenkleren geweest, maar dat is tegenwoordig niet meer zo. Je hebt speciale broeken voor vrouwen, waarin ik niet de straat op zou durven gaan. Kortom, het is niet goed als een vrouw optreedt, zich kleedt en zich gedraagt als een man. Maar de vrouwen die ik ken en die een broek dragen, zijn niettemin meteen als vrouw te herkennen. Daarom zie ik daar geen probleem in. Tenslotte zijn dit zaken die niet de moeite waard zijn om er ruzie over te maken. Wie als vrouw van mening is een rok te moeten dragen, mag dit met blijdschap doen. Wat we ook doen, laten we het alleen tot eer van de Here doen.

NEDERLAND:

Beth-Shalom,
Postbus 193,
3940 AD Doorn
telefoon 0343 477288
fax 0343 477447
E-mail: info@beth-shalom.nl

ABONNEMENTEN:

Beth Shalom,
Postbus 193,
3940 AD Doorn,
tel. 0343 477288
Giften: IBAN NL27INGB0000094400 t.n.v. Beth-Shalom Doorn
En extra: BIC: INGBNL2A
Betalingen: IBAN NL52 INGB 0000 4092 00 BIC INGBNL2A
t.n.v. Middernachtsroep Doorn ook voor België.

«Nieuws uit Israël» verschijnt ook in het Duits, Frans, Engels, Spaans, Portugees, Hongaars en Roemeens. Alleen in de betreffende landen.

Abonnement Nederland en België: gratis, Vanuit Nederland naar andere landen in Europa: EUR 26.40, Buiten Europa en Suriname: EUR 31.80.

GASTENHUIS IN ISRAËL:

Beth-Shalom, P.O.B. 6208,
Haifa 31060/Karmel Israël
tel. 00972-4-83774-81

TESTAMENTAIRE BESCHIKKINGEN:

(via een notaris)
«Ik legateer vrij van rechten en kosten aan de Stichting:
Zendingswerk Middernachtsroep statutair gevestigd te LEIDEN
en geregistreerd onder nummer .41166018. bij de Kamer van
Koophandel Rijnland, een bedrag van EUR...»

Gedachtig aan het feit, dat alle menselijke kennis slechts onvolkomen is (1 Cor. 13:9), geven de auteurs voor eigen verantwoording hun persoonlijke visie weer

AUTEURS

Initialen van de auteurs en bronvermeldingen in dit nummer:
CM = Conno Malgo; FW = Fredi Winkler; ZL = Zwi Lidar

Voor de inhoud van vreemde web-pagina's waarnaar verwezen werd kunnen wij niet aansprakelijk worden gesteld. Wij verklaren hiermee uitdrukkelijk, dat op het tijdstip van het tot stand brengen van de link geen illegale inhoud op de verbonden websites herkenbaar waren. Op de actuele en toekomstige vormgeving, de inhoud of de auteursrechten van de verbonden sites hebben wij geen invloed. Voor illegale, foute of onvolledige inhoud en vooral voor schade, die uit het aanklikken of niet aanklikken van zulke aangeboden informatie ontstaat, is alleen de aanbieder van de site verantwoordelijk, naar wie verwezen werd, niet degene, die enkel via links naar de bewuste publicaties verwijst.

Nu te bestellen!

* aanbieding geldig t/m 17-03-2017

Israëlkalender 2017

Onze Israëlkalender, die we elk jaar uitgeven. Zoals altijd zijn er weer prachtige foto's te zien met een passend Bijbelvers. Christelijke en Joodse feestdagen worden er ook in vermeld. Een 'must have' voor iedere Israëlvriend!

Afmetingen: 41 bij 29,7cm • ~~€ 11,50~~

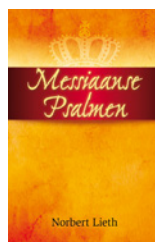
€ 4,00

De weg tot overwinnend gebed

Eén van de belangrijkste onderwerpen in de Bijbel is het gebed. Bidden is niet een vrome plichtsvervulling die nu eenmaal bij het volgen van Jezus hoort, maar het is de meest zware krijgsdienst.

Wim Malgo • 135 pag. • paperback € 3,50

Messiaanse Psalmen

De Psalmen roemen de verhevenheid en de gerechtigheid van God en geven een overzicht van Gods heilsgeschiedenis vanaf de uitverkiezing van Israël tot en met het overblijfsel van Israël in de eindtijd. Door de Psalmen spreekt de Here ook tot het hart van elke gelovige. Een boek dat bemoedigt!

Norbert Lieth • 280 pag. • gebonden € 5,00

Waarlijk vrij?

In brede christelijke kring is steeds meer belangstelling voor bevrijdingspastoraat. Het is hoog tijd om goed te kijken wat de Bijbel zegt over demonie, gebondenheid en bevrijding.

Els Nannen • 473 pag. • paperback € 15,95

Leven in de verwachting van Zijn Komst

Dit boek moet het verlangen wekken om te leven in de verwachting van de spoedige komst van onze Here Jezus. Het mag daarom in geen enkel christelijk gezin en/of gemeente ontbreken.

Norbert Lieth • 368 pag. • paperback € 14,95

120 vragen over Bijbelse profetie

In de Bijbel worden heel veel gebeurtenissen duidelijk voorzien, zoals de verstrooiing van de Joden, de komst van de Messias, Zijn dood en opstanding en de definitieve terugkeer van het Joodse volk naar hun land Israël in de eindtijd. Geldt dat ook nog voor onze tijd? Zegt de Bijbel iets over onze toekomst? Over de toekomst van de gemeente, Israël en Jeruzalem?

Arno Froese • 96 pag. • paperback

€ 5,00

NORBERT LIETH

De Pastorale Brieven

Op begrijpelijke wijze en aansluitend bij de werkelijkheid legt Norbert Lieth de uitspraken van de beide Timotheüsbriefen en de Titusbrief vers voor vers uit. Hij verliest daarbij nooit de hele context uit het oog en laat steeds weer zien waar de Heilige Geest in de gemeente van de levende God het zwaartepunt legt. Wie wil groeien in het persoonlijk geloofsleven en de Bijbel beter wil leren verstaan, heeft met dit boek een doorslaggevende, christocentrische hulp in handen, die alleen gebaseerd is op de Heilige Schrift.

300 pagina's, paperback, bestel-nr. 197172, EUR 17,95

NIEUW

1 Timotheüs —
2 Timotheüs —
Titus —

1 Timotheüs —

2 Timotheüs —

Titus —